

List izbaja ob sobotah. Posamezna številka 25 lit, zaostale številke dvojno. Naročnina: celoletna 1100, polletna 600, trimesečna 350, mesečna 90 lit. Oglasi: 30 lit mm v širokosti i stolpca, plačajo se vnaprej

DELO

GLASILO AVTONOMNE TRŽAŠKE FEDERACIJE K.P.I.

Leto XI. šte. 9 (522)

TRST - PETEK 15. MAJA 1959

posamezna šte. 25 Lit

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
TRST, ulica Capitolina 3; telef.: 44-046 in 44-047
Odgovorni urednik: RUDOLF BLAŽIČ (Biagi)
založništvo „Dela“; tiska tip. Riva ul. Torrebianca 12

Delegacija poslancev in senatorjev KPI je bila tri dni na našem področju

POMEN OBISKA

Zadnji obisk poslancev in senatorjev KPI na našem področju, je brez dvoma važen in zelo pomemben dogodek za prebivalstvo tega področja v splošnem in še posebno za Slovence. Dejansko je to prvič, da je tako kvalificirana parlamentarna delegacija stopila direktno v stik z oblastmi, krajevnimi ustanovami, sindikalnimi organizacijami, predstavništvom delavcev, kmetov, intelektualcev in obširnim javnim mnenjem, razpravljala v podrobnosti celovito problematiko, ki so temeljne važnosti za gospodarstvo in socialni razvoj na našem področju in za vedno bolj učinkovito obrambo narodnih pravic slovenske etnične skupine.

razumelo silo in moč te obveze. To svoje razumevanje je naše ljudstvo dokazalo z navdušenim bratskim sprejemom, ki ga je privedilo povsod parlamentarni KPI, na zborovanjih, srečanjih z raznimi zastopstvi, kot tudi na lepi ljudski manifestaciji, ki je bila v nedeljo popoldne v Križu.

Obisk parlamentarne delegacije bo dal brez dvoma naši federaciji, delovnemu ljudstvu in vsem demokratom našega ozemlja novega zagona za združitev vseh sil, za vedno boljše spojitve krajevne akcije z akcijo v parlamentu. Predpogoj za uspeh te akcije pa je enotnost delavnih sil obeh narodnosti, Slovencev in Italijanov. To enotnost je treba še bolj utrditi v zavesti, da brez borbe ni mogoče doseči ničesar.

Dejavnost komunistične parlamentarne delegacije v treh dneh bivanja na našem področju, je še jasneje prikazala potrebo po organskem načrtu za gospodarsko obnovo našega mesta in vsega področja, od ustanovitve avtonomne dežele do konkretnih ukrepov za pristanišče, promet, za rešitev in okrepitev naše industrije. V tem okviru in v tej perspektivi so tudi splošni in specifični problemi obrambe narodnih pravic Slovencev, ukinovitve slovenske šole, problemi kmetov in občinskih uprav.

Jasen program naše partije, ki se izraža tudi v raznih zakonskih osnutkih, resolucijah in interpelacijah naših parlamentarcev v zbornici in senatu, skupno z vedno širšo in enotno akcijo ljudskih množic, daje borbi za gospodarsko obnovo Trsta — ki je sestavni del borbe za novo demokratično večino in novo politiko v državi — vse poje za plodovit razvoj.

Obveza komunističnih parlamentarcev je obveza stranke, ki drži dano besedo in izpolni svoje obljube. To je obveza partije, ki se v parlamentu in v vsej državi vztrajno bori za uveljavitev nove politike. In v okviru te politike bo Trst lahko našel perspektive za svoj rešitev, za manj temno bodočnost kot je sedanjost.

Obveza KPI ni prazna fraza in ne retorika, marveč je obveza borbe ob naši strani in ob strani delavskih ter kmečkih množic in demokratičnega javnega mnenja v vsej republiki. Naše prebivalstvo je dobro

- *Prihod v soboto in prvi stiki*
- *Javno zborovanje v Miljah in Trstu*
- *Obisk v Lonjerju in prireditve na čast delegacije v Križu*

Pogled na del dvorane ljudskega doma v Sv. Križu med prireditvijo na čast parlamentarne delegacije KPI. V prvi vrsti so člani delegacije z voditelji naše federacije. Od leve proti desni: tovarišica Marija Bernetič in žena poslanca Arenella, ki sedi poleg nje; sledijo poslanci Vidali, Adamoli, senatorja Pessi in Pellegrini, poslanec Franco iz Tržiča, član tajništva naše federacije tov. Kolenc in poslanec Natoli

V soboto popoldne sta imela poslance Vidali in Roffi daljši razgovor s predstavniki slovenskih sindikatov. Razpravljali so o zakonskem osnutku za slovenske šole ter še o drugih problemih v zvezi s slovenskim šolstvom na Tržaškem, Goriskem in v Benetiji.

Delegacija parlamentarcev je v soboto popoldne obiskala miljske hribe ter dolinsko občino. V Dolini so naše poslance in senatorje sprejeli župan tov. Lovriha in občinski odborniki ter nekateri svetovalci. V teku razgovora so se parlamentarci podrobno informirali o raznih občinskih problemih. Iz Doline je delegacija odšla v Milje, kjer jih je na občini sprejel župan tov. Penco. Prisotni so bili predstavniki naše partije, MUIS, Nove DZ, Cdl-CISL in člani tovarniških notranjih komisij. V ljudskem domu je sprejel delegacijo tov. Santalesa skupno z drugimi člani miljske sekcije KPI.

V soboto zvečer je bilo na trgu v Miljah veliko javno zborovanje. Govoril je sen. Pessi, ki je poudaril pomen prihoda parlamentarne delegacije, katere je prišla v te kraje zato, da boljše spozna naše probleme in stoji v direktni stiki s tukajšnjim prebivalstvom.

V nedeljo 3. maja je bil v mali dvorani gledališča Rossetti v Trstu kongres Zveze demokratičnih žena, ki so se ga udeležile delegatke zastopajoče skoro desetstotico članic napredne ženske organizacije. Kongres je obravnaval vsa važnejša vprašanja ženskih množic, ki jih je iznesla v svojem poročilu tajnica organizacije Jole Deferrri.

O kongresu Zveze demokratičnih žena

Na dopoldanskem zasedanju je predsedovala Pina Tomaselli, ki je v imenu prisotnih toplo pozdravila poslanko Luciano Viviani, kot predstavnico vodstva UDI ter delegacije žena, ki so prišle iz bližnjega Veneta. Kot smo že omenili: je glavno poročilo podala tajnica Jole Deferrri, ki je obravnavala predvsem osnovni problem žena, to je emancipacijo. Poudarila je, da je uresničitev tega cilja resno ovirana zaradi ogromnih stroškov, ki jih vlada napravi za vojne priprave, kar gre na škodo splošnega gospodarstva. Posledice tega občutimo še posebno v Trstu, občutijo jih žene, ki morajo skrbeti za dom in vzgojo otrok. Tajnica ZDŽ je nato orisala akcije ženske organizacije za uresničitev nekaterih življenjsko važnih težav, kot je občinska otroška ustanova, podprtala je pomen akcije proti draginji, za rešitev stanovanjske krize, za izboljšanje socialnega skrbstva, pravice slovenskih žena, za šolo in še druge.

Vera Zužek je po glavnem poročilu obravnavala nekatere specifične probleme, ki jih imajo slovenske žene ter iznesla konkretne predloge za okrepitev delovanja organizacije med ženami na podeželju.

Sledil je govor poslanke Viviani, ki je uvodoma obravnavala vprašanje doprinosov, katerega lahko da žena za razvoj nacionalnega gospodarstva.

Problem večje zaposlitve žene v proizvodnji je seveda povezan s celovito drugimi problemi, kot je poklicna kvalifikacija, enaka plača, ukinitev odpuštev ženske delovne sile v primeru poroke ali zaradi poroda, pokojnina gospodinj. UDI je v resnici najučinkovitejše orodje — je podprtala poslanka Viviani — za uresničitev teh ciljev. Toda žensko gibanje je danes na žalost razdrojeno, kar je resna ovira za učinkovitost vsake akcije. Zato je velike važnosti, da najdejo žene skupno platformo, ki bo omogočila sporazumevanje v posameznih akcijah.

V maju izredna kampanja rekrutacije za KP in ZKM

Glede akcije v tovarnah so se te dni že pomenili na sestankih tovariši iz ladjedelnice Sv. Marka, Tovarne strojev, tovarne Dreher, kjer so sprejeli konkretne obveznosti. Prihodnji teden bodo sestanki v raznih sekcijah.

Pojačana dejavnost sekcij in obvezni, ki so jih do danes prevzeli tovariši, bodo dale brez dvoma konkretne in pozitivne rezultate.

Naj omenimo še, da je v okviru sedanje kampanje za pridobivanje novih članov, sekcija Magdalene vpisala 8 novih tovarišev, sekcija Sv. Ane 7 in sekcija Sv. Jakoba 6 novih članov.

Tudi Zveza komunistične mladine beleži prve rezultate kampanje rekrutacije. Mladinski krožek Sv. Jakob-Pončana je vpisal 10 novih članov, 9 jih je vpisal krožek »Gramseica pri Sv. Ani, 4 mladinski krožek »Tomazičev, 2 nova člana je pridobil krožek v Rocolu in 1 krožek na Barriero.

Zato je potrebno, da sodelujejo v tej izredni kampanji rekrutacije v duhu tekmovanja vsi tovariši, vse sekcije in vse celice v mestu, tovarnah in na podeželju.

Kot vzgled naj bo sekcija v Miljah, ki je povabila vse ostale sekcije naše federacije na tekmovanje v kampanji rekrutacije. Pozitiven je tudi vzgled sekcije Barriero, ki je sprejela vabilo miljskih tovarišev in postavila naslednje pogoje tekmovanja: rekrutirati za partijo do 30. junija 20% novih članov v razmerju s številom vpisanih v sekciji ter poleg tega še 25 novih članov za Zvezo komunistične mladine.

Podčrtati je treba, da bo imela kampanja pridobivanja novih članov v vseh našega podeželja še posebne karakteristike. Tako so se n. pr. tovariši v Trebčah obvezali, da bodo razvili veliko akcijo za množično rekrutacijo. Obiskali bodo vse demokrate in jih povabili naj pristopijo v vrste naše partije. V Borštu bo akcija posvečena predvsem ženam, medtem ko bodo v drugih vseh podvezli še druge pobude za pridobitev novih sil za našo partijo in komunistično mladino.

Prvomajsko sindikalno zborovanje na Garibaldijevem trgu

7. junija sestanek ljudskih predstavnikov

V ponedeljek so se sestali v Cervignanu predstavniki federacij KPI iz Trsta, Vidma, Gorice in Pordenona. Razpravljali so o organiziranju deželnega sestanka predstavnikov, ki jih je izvolilo ljudstvo. Gre za sestanek v deželnem merilu komunističnih senatorjev, poslancev, županov, občinskih in pokrajinskih svetovalcev. Sestanek bo 7. junija v Miljah. Razpravljali bodo o delovanju krajevnih ustanov in ustanovitvi avtonomne dežele.

Prihodnja številka „DELA“ izide v petek 5. junija.

Nad 1 milijon lir za Novo DZ - CGIL

Izvršna komisija Nove Delavske zbornice, ki se je sestala te dni je med drugim pričela potek prvomajске kampanje nabiranja prispevkov za Novo DZ-CGIL ter z zadoščanjem ugotovila, da je bil cilj dosežen in tudi presežen. Do 8. maja je Nova DZ-CGIL nabrala skupno 1.114.066 lir.

Izvršna komisija se toplo zahvaljuje vsem strokovnim sindikatom in vsem delavcem za dosežene rezultate. Poziva obenem vse kolektorje naj pospešijo nabiranje akcije in takoj položijo nabrane vose. Sad njihovega požrtvovalnega dela bo dragocenen doprinos za finančno okrepitev razredne sindikalne organizacije, ki bo na ta način bolj čvrsta naraščajoče potrebe, ki jih narekujejo razne sindikalne akcije.

POLITIKA IN GOSPODARSTVO

Proslave I. maja v Trstu in okolici

- ▶ Kljub slabemu vremenu je bila v Trstu velika povorka
- ▶ Delavsko zborovanje na Garibaldijevem trgu
- ▶ Senator Sacchetti: „Trst ne prosi miloščine, marveč zahteva kar mu pripada!“

Kljub izredno slabemu vremenu, ki je bilo pri nas na dan I. maja, so se vršile delavske manifestacije, ki so bile za to priliko napovedane. V jutranjih urah se je zbrala velika množica na trgu Pestalozzi, od koder je krenila kasneje povorka mimo Sv. Jakoba in po ulici Madonna na trg Garibaldi, kjer je bilo ob 11. uri veliko zborovanje, ki ga je organizirala Nova Delavska zbornica CGIL. Kako impozantna množica je prisostvovala temu zborovanju nam med drugim jasno pokaže slika, ki jo objavljamo na prvi strani našega lista.

Povorko so, kot je v navadi, otvorili številni skuteristi, ki so nosili delavske zastave. Takoj za njimi so korakali voditelji Nove Delavske zbornice s svojo zastavo, med katerimi je bil tudi senator Walter Sacchetti, ki je na letošnji manifestaciji zastopal glavno vodstvo CGIL in je imel glavni govor na trgu Garibaldi. Takoj za tem je sledila vrsta rdečih zastav, ki so jih nosili delavci, godba Rinaldi, delavski razni strok s svojimi zastavami in sicer: pristaniščniki, trgovski nameščenci, upokojenci, pomorščaki FILM, kovinarji Tovarne strojev in ladjedelnice Sv. Marka, nameščenci ACEGAT, krajevni ustanov, bolnišnice, delavci kemične stroke in petrolejskih čistilnic, Arzenala, nameščeni prehrabene stroke, pivovarne Dreher, nameščeni pošte in telegrafa, železničarji, delavci gradbene stroke in končno dolga vrsta delovnih ljudi, med katerimi so bili tudi voditelji naše federacije: poslanec Vidali, prof. Sema, tov. Marina, ostali občinski svetovalci, voditelji množičnih organizacij, predstavniki drugih levčarskih

dejavstov, da Trst ne prosi miloščine, pač pa hoče in odločno zahteva to, do česar ima vsa pravico. Končno je tudi senator Sacchetti povabil delavce, naj vstopijo v enotno sindikalno organizacijo CGIL in podčrtal obvezo, da se bo ta organizacija vedno borila za pravice delavcev, za delo in pravičen zaslužek, za socialni napredek, demokratično in za mir.

Razen osrednje dopoldanske delavske manifestacije v Trstu so bili prvomajski shodi tudi v Miljah, v Boljuncu, na Proseku in v Križu. Ponekod so bile ob tej priložnosti tudi veselice. V Trebčah je bila prvomajska proslava že na predvečer praznika, istotako tudi na Opčinah, kjer je priredila mladina družabni večer, katerega se je udeležilo tudi zastopstvo mladine iz mesta.

Vse prvomajske prireditve so potekale v največjem redu. Kljub temu pa je prišlo do nekake neprijetnega dogodka, ki ga ne moremo prezreti. Ko se je godba Rinaldi, po zborovanju na trgu Garibaldi vračala k Sv. Jakobu, je kot vsako leto, sviral primerne koronice. To pa je očitno šlo na živce nekaterim čuvarjem javnega reda, ki so zapovedali godbi naj preneha s sviranjem. Proti temu so protestirali delavci, ki so se prav tako vračali z zborovanja.

V naselju Sv. Roka pri Miljah pa je neki policist zahteval od nekake delavca, naj sname delavsko zastavo z okna svojega stanovanja. To zahtevo je utemeljeval s trditvijo, da gre za zastavo neke tuje države. Delavec se je temu uprl. Policistu je skušal dopovedati, da je rdeča zastava delavska zastava, toda policist se ni hotel vdati. Zvečer so prišli k delavcu drugi policisti ter mu sporočili, da moral plačati... globo.

Komentar k obema omenjenima dogodkoma prepuščamo bralecem.

Za obnovo našega kmetijstva, za srečnejšo bodočnost delovnih ljudi!

Kraška zemlja naj se valorizira

Preteklega marca so kmetje iz Trebč, ki so prizadeti zaradi vojaških vaj naprosili poslanca Vidalija, naj posreduje na merodajnem mestu, da bi čimprej prejeti odgovarjajočo odškodnino in da v bodoče vojaštvo ne bi kvarilo travnikov in pašnikov, katere so z velikimi žrtvami že njihovi predniki dali. Kmalu za tem je našemu posebno interpelacijo, ki je bila naslovljena ministru za vojsko in ministru

V tej interpelaciji je bilo med drugim poudarjeno, da gre za problem kraškega sveta, kjer je itak primanjkuje paze in krme za živino. Poudarjeno je bilo tudi, da zaradi tega živinoreja občutno upada. Tako je bilo v Trebčah n. pr. pred nekaj leti še 170 glav goveje živine, danes pa se je to število zmanjšalo vsaj za eno polovico. V interpelaciji je nadalje navedel, da prebiva v Trebčah okrog 50 malih posestnikov, ki so se pred leti preživljali skoraj izključno iz kmetijskih dohodkov. Danes li kmetje plačujejo davke od zemljišč, toda nimajo od njih nobenih koristi. Za časa bivše ZVU so bila zavedna zemljišča rekvirirana in kmetje so prejeli redno odškodnino. Danes pa je drugače. Vojaške oblasti, pri katerih so se prizadeti kmetje že večkrat pritožili, zahtevajo od kmetov, naj vsakokratno škodo sproti prijavijo in navedejo celo vrsto vozil, s katerimi je bila povzročena. Seveda je v praksi to nemogoče, saj prizadeti kmetje ne morejo biti stalno na preži za vojaški vozili in za ugotavljanje kakšne vrste so ta vozila. Na koncu sv. je intervencije je poslanec Vidali naprosil oboja ministra, naj ukreneta vse potrebno za to, da bo čimprej izplačana povzročena škoda in zato, da se v bodoče prepreči vsako nadaljnje poškodovanje travnikov in pašnikov, ki so last kmetov iz Trebč.

Tem manj se moremo strinjati z mnenjem ministra ako upoštevamo obstoječo krizo na industrijskem področju in v gospodarstvu na splošno. Ako se bo kraška planota spremenila v vojaško vežbališče, in bo torej na njej še bolj okrnjeno kmetijstvo, kje bodo naši kmetje našli primerno zaposlitev, kje bodo imeli sredstva, ki so potrebna za preživljanje? Ali naj oni, ki so zakoniti lastniki zemljišč, ki so bila z velikimi stroški, žrtvami in napori očiščena, se bolj povečajo armado brezposelnih? Mar naj iščejo zaposlitev, recimo, v Zaveljskem industrijskem pristanišču in v tamkajšnji industrijski coni, ki je nastala na prav tako rodovitnih njiavah naših kmetov iz Brega? Da je to nemogoče, je znana stvar, saj omenjeno pristanišče in omenjena industrijska črna nudita zaposlitev le nekaj stotinam delavcev, ki pa so stalno izpostavljeni nevarnosti, da se znajdejo na cesti, saj je prav tako znana stvar, da mnoga izmed obstoječih podjetij zivovarjajo v neprestani negotovosti, nekatera pa so celo prenehala z obratovanjem. Znana stvar je tudi, da industrijska podjetja iz notranjosti Italije ne marajo vlagati svojega kapitala na tem področju, ki bo tudi zaradi postavitev raketnih odletišč v bližnjem Venetu tem manj primerno za razvoj industrije.

Kras ne sme postati vojaško vežbališče

Ne interpelaciji, ki jo je poslanec Vidali predložil ministru za obrambo in za kmetijstvo glede priznanja odškodnine kmetom iz Trebč, je prejel naslednji odgovor:

«Izplačevanje odškodnine za škodo povzročeno ob priložnosti vojaških vaj, se vrši ekspeditivno s strani posebnih komisij. Delo teh komisij je olajšano če prizadeti lahko navedejo v svoji prošnji poleg vrste skode, ki je bila povzročena in zahtevano vsote, tudi vojaško ednico, ki je vezbala na zemljiščih. Oskodovance se vpraša gornje podatke ne zaradi tega, da bi se jih nadlegovalo, marveč zaradi hitreje likvidacije odškodnine.»

V zvezi s posebnim primerom, ki ga je navedel poslanec, sporočamo, da so bile rešene vse prošnje, ki so jih predložili prebivalci iz Trebč, razen ene, za katero so potrebne še druge informacije.

Kraška planota, ki je malo obljubljena, je primerna za vojaške vaje, z najmanjšo škodo za gospodarstvo na splošno. Da se bodo neizogibne neprijetnosti, ki jih povzročajo vojaške vaje zasebnikom omejile na minimum, je uprava pozvala občine področja, naj navedejo kraje, ki bi utrpeli najmanjšo škodo.

Tako je torej mnenje ministra. Toda s tem mnenjem se ne strinjajo naši kmetje, katerim je pri sreju obstoj in razvoj kmetijstva.

Kraška zemlja naj se valorizira

Preteklega marca so kmetje iz Trebč, ki so prizadeti zaradi vojaških vaj naprosili poslanca Vidalija, naj posreduje na merodajnem mestu, da bi čimprej prejeti odgovarjajočo odškodnino in da v bodoče vojaštvo ne bi kvarilo travnikov in pašnikov, katere so z velikimi žrtvami že njihovi predniki dali. Kmalu za tem je našemu posebno interpelacijo, ki je bila naslovljena ministru za vojsko in ministru

V tej interpelaciji je bilo med drugim poudarjeno, da gre za problem kraškega sveta, kjer je itak primanjkuje paze in krme za živino. Poudarjeno je bilo tudi, da zaradi tega živinoreja občutno upada. Tako je bilo v Trebčah n. pr. pred nekaj leti še 170 glav goveje živine, danes pa se je to število zmanjšalo vsaj za eno polovico. V interpelaciji je nadalje navedel, da prebiva v Trebčah okrog 50 malih posestnikov, ki so se pred leti preživljali skoraj izključno iz kmetijskih dohodkov. Danes li kmetje plačujejo davke od zemljišč, toda nimajo od njih nobenih koristi. Za časa bivše ZVU so bila zavedna zemljišča rekvirirana in kmetje so prejeli redno odškodnino. Danes pa je drugače. Vojaške oblasti, pri katerih so se prizadeti kmetje že večkrat pritožili, zahtevajo od kmetov, naj vsakokratno škodo sproti prijavijo in navedejo celo vrsto vozil, s katerimi je bila povzročena. Seveda je v praksi to nemogoče, saj prizadeti kmetje ne morejo biti stalno na preži za vojaški vozili in za ugotavljanje kakšne vrste so ta vozila. Na koncu sv. je intervencije je poslanec Vidali naprosil oboja ministra, naj ukreneta vse potrebno za to, da bo čimprej izplačana povzročena škoda in zato, da se v bodoče prepreči vsako nadaljnje poškodovanje travnikov in pašnikov, ki so last kmetov iz Trebč.

Tem manj se moremo strinjati z mnenjem ministra ako upoštevamo obstoječo krizo na industrijskem področju in v gospodarstvu na splošno. Ako se bo kraška planota spremenila v vojaško vežbališče, in bo torej na njej še bolj okrnjeno kmetijstvo, kje bodo naši kmetje našli primerno zaposlitev, kje bodo imeli sredstva, ki so potrebna za preživljanje? Ali naj oni, ki so zakoniti lastniki zemljišč, ki so bila z velikimi stroški, žrtvami in napori očiščena, se bolj povečajo armado brezposelnih? Mar naj iščejo zaposlitev, recimo, v Zaveljskem industrijskem pristanišču in v tamkajšnji industrijski coni, ki je nastala na prav tako rodovitnih njiavah naših kmetov iz Brega? Da je to nemogoče, je znana stvar, saj omenjeno pristanišče in omenjena industrijska črna nudita zaposlitev le nekaj stotinam delavcev, ki pa so stalno izpostavljeni nevarnosti, da se znajdejo na cesti, saj je prav tako znana stvar, da mnoga izmed obstoječih podjetij zivovarjajo v neprestani negotovosti, nekatera pa so celo prenehala z obratovanjem. Znana stvar je tudi, da industrijska podjetja iz notranjosti Italije ne marajo vlagati svojega kapitala na tem področju, ki bo tudi zaradi postavitev raketnih odletišč v bližnjem Venetu tem manj primerno za razvoj industrije.

Ostati hočemo na svoji zemlji!

Torej našim kmetom naj bi ne preostalo nič drugega kot da se izselijo v tujino, v dalnjo Avstralijo in v druge dežele sveta, pa naj bi odhajali na delo v rudnike nekaterih zahodnoevropskih držav kot morajo hoditi prebivalci Slovenske Benečije. Tega pa naši ljudje ne hočejo. Pač pa hočejo ostaniti na svoji zemlji, kajti preveč so žrtvovali, preveč so se trudili, tako oni kot njihovi predniki, za to, da so očistili kraška področja in si uredili lepe kmetije, polje in vinograde, travnike in pašnike. To morajo upoštevati tudi gospodje v Rimu! Zato naj poiščejo drugod področja za vojaška vežbališča, našemu Krasu pa naj o-mogočijo, da razvija kot je naravno, da na njem kmetje izboljšajo in vsestransko okrepijo kmetijstvo, ki more ne le nuditi možnost za preživljanje kmečkega prebivalstva našega področja temveč zalagati v precejšnji meri tržaški trg s cenje-nimi poljskimi pridelki.

Evo, zakaj zahtevamo uveljavitev zakona o hribovitih področjih tudi na Tržaškem ozemlju. Z uveljavitvijo tega zakona bi pripomogli k temu, da bi se naše kmetijstvo opomoglo in izboljšalo in bi bilo na splošno deležno vseh onih ugodnosti, ki jih to kmetijstvo nujno potrebuje. Se več: našim kmečkim ljudem je treba omogočiti, da se tudi strokovno pripravijo na svoj poklic. To velja zlasti za mlada pokolenja. Zato naj se čimprej uresniči toliko pričakovana in povsem upravičena zahteva po ustanovitvi kmetijske strokovne šole v Zgoniku, za kar se že vrsto let zavzema tamkajšnja občinska uprava, na kar je opozoril parlament tudi naš poslanec Vidali.

Nekoč so bili na Hudem letu lepi travniki, last kmetov iz Lonjerja. Bivša ZVU je te travnike spremenila v igrišče za golf. Lonjerski kmetje so bili s tem močno prizadeti. Sedaj jim primanjkuje krma. Se vedno čakajo na pravično odškodnino

Koristi zakona o hribovitih področjih

Minilo je že precej časa odkar se je občinska uprava v Zgoniku zavzela za to, da bi bila prišleta občinam, ki spadajo v takomenovano hribovito področje, za katere obstajajo posebni zakoni za pospeševanje in razvoj kmetijstva, živinoreje in gozdarstva. Občinski svet je soglasno sprejel sklep, da se za praksi merodajne oblasti za to, da se zgornji občini priznajo te ugodnosti.

Pred nedavnim se je sliči mi problemu bavil tudi mestni svet v Trstu. Skupina komunističnih svetovalcev je tudi v tem svetu predložila predlog, naj bi se podeželjska področja tržaške občine, zaradi svojih specifičnih pogojev, pristela med hribovita področja. S tem predlogom se je strinjala večina svetovalcev. O tem problemu se je razpravljalo tudi v pokrajinskem svetu.

V našem listu smo že večkrat pisali o pomenu zakona za hribovita področja in o koristih, ki bi jih imela ta področja, ako bi se ta zakon uveljavil tudi na Tržaškem ozemlju. Vendar pa se nam zdi umestno, da tudi danes spregovorimo o teh vprašanjih in da se enkrat seznanimo naše bralece s tem, kakšne koristi bi uveljavitev tega zakona

prinesla našemu kmetijstvu. Predvsem moramo omeniti, da zakon o hribovitih področjih nudi možnost srednjim in malim posestnikom, da dobe posebne amortizacijske kredite za izboljšanje svojih posestev, gospodarskih poslopij, stanovanjskih hiš, ureditev gnojšč, izboljšanje polja, travnikov in pašnikov, napeljava elektrike ne le za razsvetlavo temveč tudi za pogon raznih strojev in naprav, ki so potrebne v sodobnem kmetijstvu, nadalje za izboljšanje živinoreje, ureditev vrtoev in sadovnjakov itd.: skratka povedano za splošno izboljšanje kmetijstva. Za vse to ima kmet pravico do kredita, ki lahko krije 80% celokupnih stroškov.

Iz tega izhajajo tudi velike ugodnosti za celotno področje občine, ki je deležna pravice zakona o goratih področjih. Za gradnjo vodovodov prispeva država 75% stroškov, 60% pri gradnji namakalnih naprav, 50% pri ureditvi poljskih poti itd. Nadalje imajo kmetje hribovitih področij velike koristi tudi od raznih drugih ugodnosti, ki jih določa zgoraj omenjeni zakon. Tu naj navedemo n.p.r. da imajo kmetje pri nakupu umetnih gnojil 35% popusta, odnosa ta popust krije država. To je zlasti velikega pomena za naše kraje, kjer je zemlja dokaj izčrpana in potrebuje znatno količino gnojil, zlasti se ker primanjkuje bleviski gnoj in to zaradi primanjkovalja krme in vedno večjega upadanja goveje živine.

Toda s tem niso še izčrpane ugodnosti, ki jih predvideva zadeni zakon. Tu je važno omeniti, da so hribovita področja prosta raznih davkov kar je zlasti velikega pomena za vse kmete in se posebej, za kmete naših področij, ki nimajo dohodkov in so zaradi tega težko prizadeti zaradi davkov, ki se skoro ne razlikujejo od davkov v rodovitnih ravninskih področjih, kjer je obdelovanje zemlje mnogo lažje, zemljišča ne trpe zaradi suše in je pridelek mnogo višji.

V gornjih odstevkih smo navedli nekatere najpomembnejše ugodnosti, ki bi jih deležni naši kmetje ako bi bil tudi na našem področju uveljavljen zakon o hribovitih področjih. In prav to je kar mi zahtevamo ne le za zgornjšo občino in nekatera področja tržaške občine, temveč za vse Tržaško ozemlje. Z uveljavitvijo tega zakona bi se že v nekaj letih občutno spremenilo lice vsega Tržaškega ozemlja, kmetje bi spet dobili voljo do dela na svojih kmetijah in še več: dobili bi voljo za načrtno in moderno kmetovanje, ki ga sedanja doba nujno narekuje.

To je torej, kar zahtevamo mi. Tudi zaradi tega se ne moremo strinjati in se ne bomo nikoli strinjali z mnenjem obrambnega ministra, ki prav, da je Kras kot nalašč priprava za vojaške vaje.

Kmetje se ne strinjajo z ministrom, ki meni da je Kras najbolj primeren za vojaške vaje

«Če bo šlo tako naprej, čez nekaj let sploh ne bomo več gospodarji na naši zemlji» — te besede smo slišali iz ust marškaterega od predstavnikov kmetov iz Lonjerja, Trebč, Padrič in drugih vasi, ki so se v nedeljo popoldne srečali v Lonjerju z našo parlamentarno delegacijo.

Kmetje so našim parlamentarcem s preprostim besedami v katerih je bilo slišati ogorčenje a istočasno odločnost, obrazložili kako stoji stvari glede vojaških vaj, ki povzročajo iz dneva v dan večjo škodo našemu kmetijstvu.

Tako smo slišali, da so imeli n. pr. v Trebčah pred leti okrog 170 glav živine, danes pa je ostalo manj kot 100. Takrat so samo trebčanski živinorejci pokosili letno kakih 3000 stov sena. Odkar so jim začeli jemati zemljo in se posebno odkar vojaška vozila orjejo brez

Komunistična partija je v svojem volilnem programu leta 1958 postavila tudi zahteve, ki se tičejo kmetijstva. Iz tega programa povzemamo naslednje:

- Intenzivno obdelovanje neobdelanih zemljišč, ki naj se prilagodi za gojenje trtovej, povrt, nin in evetličarstvu;
- izboljšanje posebnega nevrtačljivega finansiranja za izboljšanje kmetijske posesti tudi glede na živinorejo za zakol in molžnjo ter perutnino;
- ustanovitev blagajne za okrepitev male kmečke posesti s kapitali z nizkimi obrestmi;
- ukinitvev trošerinskega davka na vino;
- ukinitvev zadnjih povisikov občinskega davka in pokrajinskega dodatnega zemljiškega davka;
- raztegnitev zakona za ustanovitev kmečke bolniške blagajne;
- ohranitev in razvoj kmetijskih tečajev;

usmiljenja po njihovih travnikih in pašnikih, pa morajo kmetovalci kupovati seno drugje.

Prizadeti kmetje se pritožujejo, da so bile vojaške oblasti pred vojno obzirnejše do njihovih imovine, kot so danes.

«Vojaštvo nam pobira celo drva, mi pa moramo doma kuhati na »liquisgasu« — tako se je jezil eden od prizadetih.

«Če bi šel jaz v moj gozd sekati drva, bi me godna policija takoj ustavila, drugi pa delo z našo lastnino kar hočejo» — se je pritožil kmet iz Trebč.

Toda to še ni vse. Kar je kmete še posebno ogorčilo, je odgovor, ki ga je dal ministru Andreotti našemu poslancu tov. Vidaliju na njegovo interpelacijo glede priznanja in izplačila skode. Minister Andreotti je odgovoril, da je bila vsem kmetom, razen enemu, že izplačana odškodnina, kar pa ni res. Kmetje so res prejeli odškodnino toda samo za škodo, ki so jo povzročile pred leti anglo-ameriške okupacijske sile na njihovih zemljiščih. Italijanska vlada je dejansko izplačala denar Anglo-Američanom. Kar se tiče skode

Površina orne zemlje se je v zadnjih desetletjih močno zmanjšala. Na njivah, ki so bile last kmetov z Brega so zgradili takomenovano industrijsko cono, na njivah pri Padričah pa begunsko naselje. Oblasti so prisilno razlitale tudi številne kmete iz Banov, Opčin, Proseka, Briščkov in drugih vasi

Kronika v slikah

Letošnji I. maj je bil borben dan tržaškega proletariata, dan borbe za delo, za obnovo tržaškega gospodarstva za politične, socialne in narodnostne pravice prebivalstva Tržaškega ozemlja. Na sliki: delavci velikih industrijskih podjetij v sprevodu

Velike delavske povorke, ki jo je organizirala tržaška Nova Delavska zbornica so se udeležili tudi voditelji Avtonomne tržaške federacije KPI, na čelu katere so korakali poslanec Vidali, tov. Marina, sekretar federacije prof. Sema in drugi

Mladina — naš up in naša bodočnost! Letošnje prvomajske manifestacije se je udeležilo mnogo mladine, ki je manifestirala za pravico do dela in učenja, za srečnejšo bodočnost in za mir. Tržaška mladina hoče na rodni zemlji ostati, se učiti in delati!

KULTURA IN ZNANOST

Izpoved

A. P. ČEHOV

Pavel Pavlovič je bil pravi hrust. Ni bilo nobenih vrat, skozi katera bi bil lahko prišel, ne da bi se bil mogel pripogniti. S to dolgostjo se je ujemala tudi širokost. Seveda je bil Pavel Pavlovič tudi silno močan. Najdebelejše železne palice je upognil ko bilke, s pestjo je zabijal žeblice v hrastovo mizo. To je delal kar tako-le za zabavo, kakor si kdo drugi suče kroglice iz krušnih drobtin, in če ga je bila volja je zdobil tudi mizo z enim samim zamahom. Drzen je bil tisti, ki se mu je upal stisniti roko. Ta človeški medved je izražal svojo naklonjenost na ta način, da je drugemu roko skoraj zmečkal. Možakar se je smehljaj brez vsake zlobe in je kazal svoje široko in lepo zobovje.

Pavel Pavlovič ni imel priložnosti, da bi zlorabljal svojo telesno moč. Vsakdo se je bal najmanjših razprtij z njim, kajti če je nekoliko zvišal svoj baritonski glas, se je zdelo kot da se bliža nevihta z votlim grmenjem, pred katero pobegne vse kar najhitreje. Ta velikani je ruval drevesa z enim samim prstom, prelomil

je vsak novc in odnesel se tako težko vrečo z zobmi, ta nepremagljivi junak — se je tresel nekot kot miška in ni mogel več stati, tako so se mu sibilila kolena. To je bilo takrat, ko je priznal Nadji Nadjakovi svojo ljubezen.

Zajecelj je: »jaz vas ljubim! To je storil tako, kot je nekot bral v romanih, kajti dejansko ni imel s temi stvarmi še nobene izkušnje, čeprav je bil že davno prekoračil trideseto leto in čeprav je imel precej viharne preteklosti za seboj.

Mala Nadja se je kar raztopila od same radosti, ko ji je priznal, da jo ljubi. Ni bil bogat, nižji uradnik z nekaj prihranki ki je bil, a bil je tako lep, tako močan, tako spreten!

Ona ga je tudi sedaj povabila, naj z njo zapleče po zvokih ljubezen, kajti on ji je priznal ljubezen v trenutku, ko ji je pritril drsalke na čevlje. In nato sta odbrzela oba čez zrcalno ravnan.

Toda Pavel Pavlovič ni bil tistega dne tako spreten kakor navadno, izpodrnilo se mu je in sedel je s takim zaletom, da se je s nekaj metrov drsal po samih hlačah. Zadržega mu je privabila skoraj solze v oči. In prav tedaj je prosil Nadjo, kakor bi iskal pri njej odpuščanja in pomoči: »Bodite moja žena!

Mala Nadja je sklonila svojo kostanjasto glavo z ljubimim noskom nadenj, poljubila ga in mu med smehom pritrdila. Nato je pomagala orjaku oprezno na noge in vodeč se za roke, sta napravila po ledu še marsikaj eleganten krog.

Čim bolj se je bližal dan poroke, tem bolj je bledele ta ženin. »Če ona zve«, si je mislil, »mi da zausne in me vrže skozi vrata.«

Mala Nadja je bila zelo nežna z njim. Seveda ni ona nič vedela o njegovi preteklosti. Nekoga dne se je nenadoma pojavil Pavlov prijatelj izza mladih let. Pavel je pobledele. »Najprej petdeset rublje«, je rekel prijatelj, »sicer bom povedal njenim staršem kar vem od tebe.« Nesrečni ženin mu jih je dal, a ni ostalo pri tem petdesetku. Do poročnega dne je iztisnil »dobri prijatelj« iz njega četrtino prihrankov. Hrust je hiral in propadal. Oči so

Prvomajska parada v Pekingu

I. maja je bila v Pekingu veličastna mladinska parada, na kateri je sodelovalo na tisoče mladincev in mladink iz vse Kitajske. Na sliki vidimo prekrasn prizor, ki je bil posnet med omenjeno paradjo (Foto: Agencija «Nova Kitajska»)

Človeški organizem in vremenske spremembe

- Revmatiki so najbolj zanesljivi napovedovalci vremena
Zakaj je živina nemirna pred spremembo vremena

Življenje na podeželju je mnogo bolj povezano z vremenskimi prilikami kot pa v hrupnih mestih. Prebivalci na podeželju nimajo barometrov, domače živali pa jim s svojim obnašanjem napovedujejo padece zraka, kadar se bliža vihar, nevihta ali kaka druga vremenska nepravilica.

Kako da sprememba vremena tako vpliva na živino in tudi na ljudi? To nam ponazorijo kaj preprost poskus. V veliko posodo, ki je do polovice napolnjena z vodo, spustimo trdo stisnjeno gobo, potem pa počasi zmanjšujemo pritisk. Goba se širi in vpija vodo posode. Če jo stisnemo, spet izpusti vodo.

Nekaj podobnega se dogaja z organizmom mnogih ljudi, kadar zračni pritisk pada ali narasča. Človeške celice dobivajo vlago iz črevesja, kadar se niža zračni pritisk in se napovedujejo nevihte.

Zaradi večjih količin vode v organizmu, se človek ne počuti dobro. Ta pritisk se še bolj čuti v možganih, katerih raztežljivost omejujejo lobjanske kosti. Sleherno narasčanje prostornine možgan večja pritisk in zmanjšuje detok krvi. Kadar barometer pade, so ljudje nekam utrujeni, slabo razpoloženi in živčni; boli jih glava. Tedaj človeštveni komaj čakajo na uro ko bodo zapustili delo. Statistike pravijo, da v takih primerih nastane tudi največ samomorov in drugih nesreč.

V določenem obsegu lahko takoj pojavi povzročijo akutno vnetje slepiča. Tudi zledeni čirni najpogosteje krvavijo v takih primerih. Razen tega je znano, da nekateri revmatiki napovedujejo vremenske spremembe točno.

Maj je nedvomno najboljši mesec v letu. Vsa narava se je prebudila iz dolgega zimskega spanja in počitka. Dežela je mikavna in človeka, zlasti tisteza, ki živi in dela v mestu naravnost vabi iz mestnega hrupa in več ali manj senčnih in zatohlih ulic.

Tudi pri mladih ljudeh je tako kot z naravo. V tem mesecu čutijo bolj kot kdaj koli željo po prostosti, po naravi, Maj je torej tudi mesec ljubezni. Zato srečujemo zlasti ob nedeljah in praznikih nešteto mladih parov ali pa večjih skupin po nekih okoljskih travnikih in gozdiščih. Starejši ljudje se nad njimi ne spotikajo, seveda ako je njih obnašanje v mejah dostojnosti. Prav za prav čemu naj bi se nad njimi spotikali ali jim celo trtili veselo razpoloženje?

Toda povsod ni tako. V nekaterih deželah je še vedno shajanje mladih ljudi v prosti naravi nekaj nedopustnega, drugo pa je šla tovrstna emancipacija mnogo naprej. Pa poglejmo, kako je v nekaterih deželah tu in onstran oceana: Newyorčani se kaj radi hvalljo s svojimi uspehi in jih vsevpred razkazujejo. Zato nič čudnega torej, ako se tudi zaljubljeni ne skrivajo, seveda če ni v bližini kakega puritanca, ki utegne postati zares neprijeten. Paritancev se namreč tudi Newyorčani boje, zakaj ti se kaj radi spotikajo tudi ob prav nedolžno dejanje. Dovolj jim je, da vidijo, da se dva poljubljata v javnem prostoru. Čisto navaden poljub je za te ljudi hud prestopček. Londončani so malec drugač-

ne razlike. V isti sobi je lahko komu prevročje, drugemu pa hladno. Te razlike povzročajo največje težave strokovnjakom, ki izpopolnjujejo klimatizacijske naprave. Vreme je torej lahko človeku najboljši prijatelj in hkrati sovražnik, zato se mu je treba prilagoditi.

Bakterije v zemlji

V površinskih plasteh rodovitne zemlje živi toliko bakterij, da kar vse mgolci. Večina je tistih vrst bakterij, ki pripravljajo organske snovi za hrano rastlinam. Na prostorninski centimeter zemlje, je včasih mogoče ugotoviti celo do milijon bakterij. Toda v zemlji so tudi zelo številne bakterije, ki povzročajo razne bolezni. 30. aprila je umrl na Gradišču pri Prvačini slovenski pisatelj Damir Feigel. Star je bil 80 let. Pokojnik se je rodil v Idriji, srednje šole je dovršil v Gorici, pravo pa je študiral na Dunaju, toda zaradi slabih gospodarskih razmer je moral študiranje opustiti in si poiskati delo. Mnogo let je bil sodelavec Edinosti, nato pa urednik kolektarja Goriske matice; po vojni je bil odgovorni urednik goriskega tednika »Soča«. Zadnja leta je preživel v domu za onemogle na Gradišču, kjer je tudi umrl. Pokopali so ga v Dornbergu. Damir Feigel je napisal vrsto satiričnih del. Prav za prav mu je bila satira prirojena. Njegova znana dela so: »Pol litra pivca«, »Bakčili in bakcike«, »Tik za fronto«, »Po strani klobuk«, »Domače živali«, »Pasja dlaka«, »Na skrivnostnih tleh«, »Faraon v fraku«, »Čudežni ok«, »Brezno«, »Čarovnik brez dovoljenja«, »Okoli sveta«, in »Supervitalni«. Razen tega je objavjal krajše spise tudi v periodičnem časopisu in v kolektarjih Goriske matice. Za slovenski narod si je nabral nemaljših zaslug za časa fašistične tiranije. Njegova dela so igrala pomembno vlogo med Slovenci na Primorskem v času najhujšega raznarodovanja in preganjanja. Zato ga bomo Slovenci ohranili v trajnem spominu.

Kisik mori viruse

Nova ugotovitev sovjetskih znanstvenikov

Med preučevanjem novih načinov zdravljenja bolezni, ki jih povzročajo virusi sta leningrajska profesorja A. Panov in P. Remezov s številnimi poskusi na živalih ugotovila, da je mogoče viruse pobijati s kisikom. Učenjaka sta dognala, da kisik na pritisk povzroča hitre spremembe na raznih celicah. Virus, kot je znano, se vgnezdi v notranjosti celice. Ko nastane sprememba na celicah in pod pritiskom kisika, nastanejo neugodne razmere za obstoj virusa. Prof. Panov je mnenja, da predstavljajo poskušnje v njegovem laboratoriju dejanske možnosti za uvedbo novega načina zdravljenja bolezni, ki jih povzročajo viruse. (Sovinformbureau)

30.000 mladih specialistov v SZ

V prihodnjih sedmih letih bo na moskovski univerzi diplomiralo okrog 30.000 mladih specialistov. Glavna pozornost bo posvečena študentom kemije, matematike in biologije. Na griču »Lenin« so začeli graditi poslopja fakulteta za humanistične vede. V kratkem bodo dograjena poslopja za znanstveno knjižnico, ki bo imela 5 milijonov knjig, laboratorij za radioaktivne snovi in številne druge laboratorije. (Sovinformbureau)

Žvižgajoči jezik prebivalcev otoka Gomera

- Ta svojevrstni jezik se imenuje silbo
„Vse, kar se more reči, se lahko tudi odžvižga“, tako pravijo domačini Gomere

Govorjenje pomeni za večino ljudi običevanje z glasovi, nastalimi v grlu ob pomoči jezika in ustnic. Znani pa so tudi drugi načini sporazumevanja, pisanje ali kretanje, ki lahko nadomestijo glasove. Na svetu pa je tudi nekaj jezikov, ki temeljijo na zvočnih učinkih. Tako se n.p. na otoku Gomera ki spada med največje otoke Kanarskega morja, ljudje sporazumevajo med seboj z artikuliranim žvižganjem. Za vsakdanje razgovore ti ljudje uporabljajo tudi španski jezik, toda, kadar sta dva človeka predaleč vsakšabi, tako da je normalno govorjenje nemogoče, govorita jezik silbo, t. j. žvižgajoči jezik.

Razdalja treh kilometrov ni posebna ovira za jezik silbo. Dober žvižgač-silbador, lahko sliši in razume žvižgajoči govor tudi osem kilometrov daleč, seveda če ni vetra ali če je ta le šibak. Silbadorski rekord znaša 14 km. Na to daljavo je neki prebivalec Gomere še slišal, kaj mu je pripovedoval njegov prijatelj.

Prebivalci Gomere žvižgajo na več načinov. S premikanjem ustnic in jezika ti ljudje dosežejo artikulirano žvižganje. Silbadorjem vsekakor to izrazno sredstvo zadostuje, da povedo vse, kar bi sicer imeli povedati v španskem jeziku.

Naj je na prvi pogled še tako nenavaden, ima jezik silbo mnogo značilnosti slehernega normalnega govorjenja. Tako ima n. pr. vsak silbador svoj način žvižganja kakor tudi govorjenja. Po tem, kako žvižga, ga lahko spoznate, kot spoznate, značev glas na kaki veliki preditvi.

Leta 1909 se je tedanja Glasbena Matica v Trstu, kot podružnica ljubljanske Glasbene Matice, osamosvojila ter postavila temelje široki dejavnosti slovenskega glasbenega izživeljanja v Trstu. S svojo Glasbeno izolo, s prirejanjem koncertov, oper in oper, z ustanovitvijo pevskega zbora in orkestra je postala močan činitelj slovenske kulture v Trstu. Ta dejavnost je bila posebno razgibana v prvih letih po končani I. svetovni vojni. Prekinjena pa je bila nenadoma z požigom Narodnega doma, ki je močno zavrl njeno delovanje. Živela je sicer še nekaj let a pritisk fašizma je bil vedno hujši tako da je morala Glasbena Matica L. 1928 povsem utihniti.

Takoj po osvoboditvi je Matica pristopila k načrtni obnovi slovenskega glasbenega življenja

Rihard Jakopič in slovensko slikarstvo

(Nadaljevanje in konec) Jakopič je slikar impresionistične smeri. Svet njegovih umetnin je stkan iz barvnih in svetlobnih lis; v njih je zabrisana vsaka slučajna značilnost in gledalec zajema samo neopipljivo lirčno uglašeno razpoloženje. Rdeči Prapor je o Jakopiču in njegovih vrstnikih pisal sledeče: »Šele od tega časa, ko so Jakopič, Grohar in Jama začeli delati, se more resno govoriti o slovenski upodabljalni umetnosti, šele od tega časa more naše slikarstvo tekmoovati s svetovno umetnostjo.«

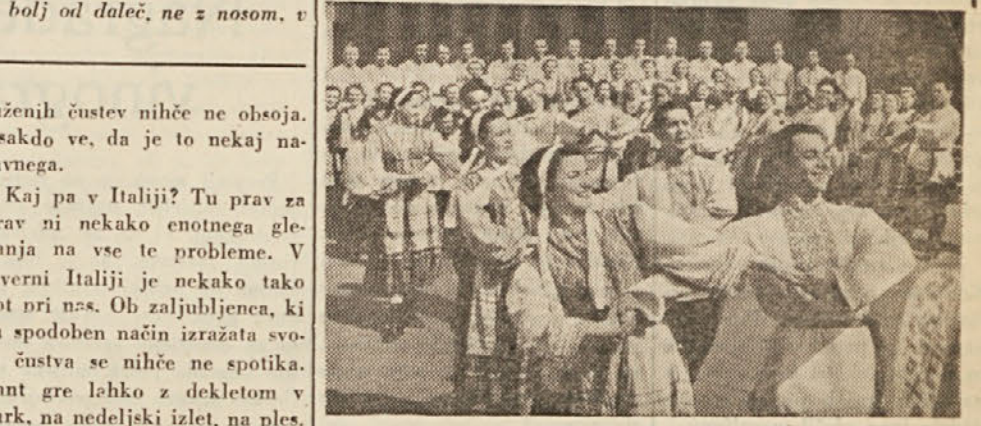
Dr. Zarnik je bil zapisal o Jakopiču sledeče: »Jakopičeva umetnost je takorekoč Ahilova peta našega občinstva. Ne ve, kaj bi poredko h tem bujnim slikam. Jakopiča je narava bogata obdarila s čutom za barvo. Barva mu je začelca in konec vsakega slikarstva. Večina nastopa s krepkimi, bleščočimi janfarami. Kot pravi obzovalec svetlobe, kot luministi, svojih tonov ne meša na paleti, ampak navadno stavlja čiste ali malo lomljene barve drugo poleg druge naravnost na platno. To zahteva od gledalca, da ima sam stvarjoče oko, da ne vidi stotero zarnih barvnih pik, ampak, da zna s svojim očesom sam zjediniti mnogotero enoto. Posledica tega svojstva umotvora je seveda, da se mora gledati bolj od daleč, ne z nosom, v

platno. Slika pa vsled nemečnih barv pridobi zelo mnogo, kajti nikdar ni mogoče, z barvami, mešanimi na paleti doseči toliko neposrednosti in ognja.«

Povsem je razumljivo, da je nerazumevanje silno bolelo Jakopiča. Umetnostnemu zgodovinarju Dr. Cankarju je ob neki priliki dejal: »skrivnost moje umetnosti je v tem, da skusam ostati v svojih slikah v stiku z življenjem in z naravo.« Ob neki drugi priliki l. 1910 pa je izjavil: »Mislim, da se ne motim, če pravim, da slovenske umetnosti ni bilo in da je še ni; ta umetnost bo nastala šele v bodočnosti. Sedaj smo na poti do nje. Ali jo dosežemo? To je odvisno od okoliščin. Znanost postane slovenska šele tedaj, kadar nam postane življenjska potreba, kadar bomo iskali sebe v njej.«

Jakopičeve napovedi so se uresničile, žal prepozno, da bi bili tudi on lahko udeleževalec dela, ki je terjalo toliko žrtve od njega. Šele novejša doba je dala tudi Jakopiču zaslužen priznanje. M. D.

Mladina se pripravlja na svetovni festival

V dneh od 26. julija do 4. avgusta bo na Dunaju VII. svetovni festival mladine. Ta manifestacija bo velikega pomena za ves mladi svet. V raznih deželah so se ustanovili odbori, katerih naloga je, da koordinirajo vse priprave na veliko svetovno srečanje bratstva in prijateljstva. Tudi v Rimu je bil ustanovljen tak vsedržavni odbor. V kratkem bodo ustanovili tudi v Trstu festivalski odbor. Dunajskih manifestacij se bo udeležila tudi mladina iz ZDA, kateri so ob priliki prejšnjih festivalov ameriške oblasti ovirale udeležbo. Tržaška mladina bo tudi letošnji festival počastila z različnimi iniciativami in prireditvami. Na sliki: folklorni ples, ki ga je mladina iz Bele Rusije izvajala na zadnjem svetovnem mladinskem festivalu v Moskvi

Damir Feigel umrl

30. aprila je umrl na Gradišču pri Prvačini slovenski pisatelj Damir Feigel. Star je bil 80 let. Pokojnik se je rodil v Idriji, srednje šole je dovršil v Gorici, pravo pa je študiral na Dunaju, toda zaradi slabih gospodarskih razmer je moral študiranje opustiti in si poiskati delo. Mnogo let je bil sodelavec Edinosti, nato pa urednik kolektarja Goriske matice; po vojni je bil odgovorni urednik goriskega tednika »Soča«. Zadnja leta je preživel v domu za onemogle na Gradišču, kjer je tudi umrl. Pokopali so ga v Dornbergu. Damir Feigel je napisal vrsto satiričnih del. Prav za prav mu je bila satira prirojena. Njegova znana dela so: »Pol litra pivca«, »Bakčili in bakcike«, »Tik za fronto«, »Po strani klobuk«, »Domače živali«, »Pasja dlaka«, »Na skrivnostnih tleh«, »Faraon v fraku«, »Čudežni ok«, »Brezno«, »Čarovnik brez dovoljenja«, »Okoli sveta«, in »Supervitalni«. Razen tega je objavjal krajše spise tudi v periodičnem časopisu in v kolektarjih Goriske matice. Za slovenski narod si je nabral nemaljših zaslug za časa fašistične tiranije. Njegova dela so igrala pomembno vlogo med Slovenci na Primorskem v času najhujšega raznarodovanja in preganjanja. Zato ga bomo Slovenci ohranili v trajnem spominu.

Maj - mesec ljubezni

Ti skušajo skrivati tudi svoja notranja čustva in prepričati, da bi kdo pasel na njih svojo radovednost. Zato so tudi v ljubezni zelo previdni. Vendar pa prav v tem mestu prihaja do izraza bolj kot kdaj koli drugje takoinovnen »boj za moža«. Tu so parvi noč in dan odprti. Ljudje hodijo po tratih in nič izrednega ni, ako tuje opazi, da je moški tisti, ki ga iščejo in oblegajo zastopnice nežnega spola. V Španiji je vse zelo strogo. Zato se tam ne vidi zaljubljenih parčkov v javnosti. Fantje in dekleta hodijo vsak zase. Šele zaročena hodita lahko skupaj, vendar pa v spremstvu staršev ali kakega drugega svojca, odnosno ožjega sorodnika. Če pa se dogodi, da se zaroka raz-

raženih čustev nihče ne ohsjoja. Vsakdo ve, da je to nekaj naravnega. Kaj pa v Italiji? Tu prav za prav ni nekako enotnega gledanja na vse te probleme. V severni Italiji je nekako tako kot pri nes. Ob zaljubljenca, ki na spodoben način izražata svoja čustva se nihče ne spotika. Fant gre lahko z dekletom v park, na nedeljski izlet, na ples. V južnih predelih pa je nekako tako kot v Španiji. Fant se lahko sreča z dekletom toda ob navzočnosti staršev ali kakega drugega svojca in to šele tedaj, ko je zaročen.

Iz tega bežnega pregleda vidimo, da so se vedno različne navade v različnih deželah. Zato lahko zaključimo, da kot ima vsaka vsa svoje navade, tako ima svoje navade tudi vsaka dežela odnosno vsak narod, pa četudi je ljubezen povsod enaka.

DOMAČI PROBLEMI IN VESTI

Tržaška luka propada po krivdi zgrešene politike klerikalne vlade

Pretkega aprila so zabeležila Javna skladišča v Trstu ponoven padec prometa. Celokupen promet v teh skladiščih je v tem mesecu dosegel komaj 120.000 ton. V prvih štirih mesecih tekočega leta so v primerjavi s prejšnjimi leti Javna skladišča v Trstu utrpela nad 500 tisoč ton prometa, kar pomeni, da se je ta zmanjšal za okrog 50 odst. Do podobnega padca je prišlo že v teku preteklega leta, vendar pa je tedaj celoletna izguba znašala približno toliko kot v prvih štirih mesecih tekočega leta.

- Trst mora služiti deželam naravnega zaledja
- Občuten padec prometa v aprilu

delavci ne morejo živeti od zra-ka in ne od oblub.

Vedno smo trdili, da Trst kot luka, ki se nahaja tik ob meji, nima ugodnih perspektiv za bodoči razvoj ter da je zato nujno potrebno sprejeti primerne ukrepe, v skladu z obstoječimi prilikami. Predvsem je potrebno, da se navežejo dobri trgovski odnosi z deželami, ki se nahajajo v naravnem zaledju tržaškega Zaliva. Te dežele so predvsem Avstrija, Češkoslovaška in Madžarska. Jugoslavija v tem primeru ne pride toliko v poštev, dasi je najbližja, ker ima že itak zelo razvito luko na Reki in ker v zadnjem času gradi novo luko tudi v Kopru. Toda merodajna oblasti nečesto upoštevati stvarnosti. Zato se dogaja, da se tržaška luka celo bojkotira. Nič čudnega, torej, ako promet v tej luki stalno pada. To je neizogibno spriču absurdnega stališča, ki ga zavzema Italija zlasti napram Češkoslovaški in Madžarski.

ACEGAT 18.300, Tomažič 34 tisoč, Sv. Jakob 39.200, Sv. Marko 4.800, Pončana 18.250, Magdalenca 23.050, Skedenj 16.400, Sv. Ana 26.750, Kolonkovec 15.100, Sv. Alojz 8.100, Sv. Ivan-Podlonjer 18.600, Rojan 6.650, Greta 1.500, Barkovlje 7.600, Prosek-Kontovel 4.800, Opčine 6.400, Trebče 2.400, Devin 600, Dolina 2.850, Riečanje 100, Boljunec 2.100, Bazovica 400, Konknel 650, Rocol 5.000, Domjo 1000 in razni poindinci 3.900 lir.

V počastitev spomina drage žene in matere Ivane Furlani, ob priliki četrte obletnice njene smrti, darujejo mož Emilio in hčerki Adelija in Bianca ter zeta 1000 lir za Delo, 1000 za Lavoratore in 1000 za Unità.

Pevski zbor s Proseka-Kontovela

Kakor poročamo na drugem mestu, je bil v nedeljo popoldne pevskogodbeni koncert v Ljudskem domu v Krizu. Nastopili so zbor iz Saleža-Zgonika, Proseka-Kontovela in Ricmanj ter duet iz Podlonjerja. Sodelovala je tudi godba iz Kriza. Celotna prireditvev je zelo lepo uspela

Naša kampanja za gospodarsko obnovo Trsta in razširitev partije

Velike ljudske manifestacije ob priliki 1. maja in obisk parlamentarne delegacije KPI na našem Ozemlju, so bile važna etapa v naši kampanji za obnovo tržaškega gospodarstva. Tako prvomajske manifestacije kot obisk parlamentarcev KPI so se vključile v propagandno akcijo za mobiliziranje množice, ki jo je naša federacija začela organizirano razvijati sredi preteklega aprila in ki se bo nadaljevala še ves mesec maj na številnih javnih zborovanjih in sestankih, tako v mestu kot na deželi.

S to kampanjo hočemo seznaniti najširše množice s tem, kar naša partija dela v Trstu in v parlamentu, za gospodarsko obnovo na Tržaškem ozemlju in podčrtati naše zahteve po organiznem načrtu, ki ga mora vlada sprejeti za Tržaško ozemlje in to v trenutku, ko se nad tem Ozemljem odpira zelo huda kriza, ki grozi celo s katastrofo.

Vzpremo se to propagando želji naša federacija seznaniti najširše množice s komunistično partijo, zato javno vabi vse delavce, Slovence in Italijane, mladino in žene, tako v mestu kot na deželi, naj vstopijo v njene vrste in tako še bolj podkrepijo borbo za rešitev in za

Prispevki v sklad 1. maja

CGIL je prejela naslednje prispevke v sklad 1. maja: Prosek-Kontovel 9.535 lir, Trebče 17.790, Sv. Jakob 10.520.

Tomažič 6.800, Sv. Just-Staro mesto 1.350, Skedenj 12.150, Rojan 5.540, Sv. Ivan-Podlonjer 18.065, Sv. Ana 24.005, Magdalenca 13.310, tov. Bertok je nabral med trgovci in gostilničarji v Skedenju 17.600 lir.

Šolska vest

Ravnateljstvo Državne nižje srednje šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da je rok za vlaganje prošnje za sprejemne izpite do 30. maja. Prošnje sprejema tajništvo vsak dan od 9h dalje. Vsa potrebna pojasnila daje tudi tajništvo.

Slovensko narodno gledališče v Trstu

V nedeljo 17. maja ob 16.30 v Ljudskem domu v K R I Z U Sremac - Kosar: POP CIRA IN POP SPIRA komedija v 3 dejanjih

Glasbena matica priredi

V soboto 16. maja ob 20.30 v AVDITORIJU V TRSTU KONCERT ORKESTRADIA LJUBLJANA Solist Karlo Rupel

Dirigenta: Uroš Prevoršek in Oskar Kjuder

Prodaja vstopnic v petek in soboto v Tržaški knjigarni ter eno uro pred pričetkom na sedežu SZP v ul. Roma 15/II.

Vsem, ki so z nami sočustvovali ob bridki izgubi našega dragega očeta

SILVESTR CARLI (KRALJ)

se toplo zahvaljujemo. Posebna zahvala č. g. župniku ter vsem, ki so na kateri koli način počastili spomin dragega pokojnika in ga spremljali na zadnjem potu.

Zena, hči, zet, vnuki in ostali sorodniki

Trebče, 12.5.1959.

Mestna občina mora upoštevati probleme našega kmetijstva

Govor svetovalca Gombača na proračunski seji tržaškega občinskega sveta

koristi številni srednji in mali posestniki, ki žive na Tržaškem ozemlju.

Neobdelana površina tržaške občine znaša skupno okrog 1400 hektarov, celotna neobdelana površina občine okrog 8000 hektarov; površina obdelane zemlje in gozdov pa okrog 6600 hektarov. Vrednost poljskih pridelkov in sadja na področju občine znaša letno okrog 350 milijonov lir, kar je vsakekor lep vsota, ako upoštevamo vse okoliščine, ki obstajajo pri nas, razmere, v katerih živijo in delajo naši kmetje in vrtnarji ter vse

možne nepravilnosti, ki ovirajo skoraj vse obdelovalce zemlje. Povsem razumljivo pa je, da bi se dalo s smotrnim kmetovanjem in s sodobno urejenim vrtnarstvom, sadjarstvom in vinogradništvom gori navedeno vsoto močno zvišati. Toda za doseg tega je nujno potrebno, da tudi občinska uprava vodi tako politiko, ki bo vzpodbujala naše kmete pri nadaljnem delu in izboljševanju posesti.

Danes se žal dogaja, da zlasti mladina opušta kmetijstvo ker je to delo težavno in malo donosno, toda prav gotovo se ne bi to dogajalo, ko bi mladina spoznala in se prepričala, — kar bi se seveda dalo doseči tudi s konkretnimi ukrepi v korist kmetijstva — da je kmečko delo, ako je načrtno in pravilno, prav tako hvaležno in donosno — ali pa še bolj — kot pa tovarniško delo.

Toda, kaj zahtevajo naši kmetje?

- 1) zmanjšanje cene vodi, ki jo uporabljajo v kmetijstvu. Ta cena bi se morala znižati za 30%;
- 2) zmanjšanje stroškov za napeljavno vodo, ki služi za namakanje zemljišč in znižanje cene elektrike, ki jo izkoriščajo v kmetijske namene;
- 3) zgraditev poljskih poti, odnosno obnovitev ter razširitev že obstoječih;
- 4) večje razumevanje merodajnih organizmov, ki odločajo o višini raznih davkov in prispevkov, med katere spada tudi družinski davek, upoštevajoč stroške, ki so združeni z vzdrževanjem posestev;
- 5) postavitve poljskih čuvarjev, ki naj bi spadali v sestav mestnih stražnikov;
- 6) vključitev neposrednih obdelovalcev zemlje v komisijo za trzinice, ki bo v kratkem začela delovati.

Občinski upravi priporočam, naj tudi v bodoče skrbi za pogodovanje hribovitih področij, ki obkrožajo tržaško mesto in poveča število delavcev, ki so dodeljeni javnim nasadom. Zato pa predlagam, naj se povzame proračunska postavka o kmetijstvu, kajti sedanja ne odgovarja dejanski stvarnosti in obstoječim potrebam.

Delovanje demokratične občinske uprave v Dolini

V desetih letih je dolinska občina v marsikaterem oziru spremenila svoje lice

Danes objavljamo nadaljevanje in konec članka o letošnjem proračunu dolinske občine. Prvi del članka je bil objavljen 17. aprila.

Tu naj omenimo še, da je predvideno, da bo imela uprava občinskega vodovoda v tekočem letu tudi 7.285.000 lir dohodkov od dobave vode zasebnim uporabnikom, od obremenitve občinskega proračuna za vodo namenjeno javni uporabi pa 2.500.000 lir. Od izdatkov, ki jih bo imela omenjena uprava pa naj omenimo sledeče: nakup motornega vozila 200.000 lir, plače nameščenecv uprave vodovoda 3.657.333 lir.

Na nekaj pa moramo še posebej opozoriti naše bralce v dolinski občini. Kot vidimo iz postavljenih, je občinska uprava sklenila, da nastavi posebnega skrbnika za vsa pokopališča v občini. Nedvomno je tudi ta zamisel zelo pametna, saj se že dolgo kaže potreba po ureditvi poslednjega bivališča občinov.

Ko smo pred nedavnim obiskali vasi dolinske občine smo se še enkrat na lastne oči prepričali, kaj vse je napravila demokratična občinska uprava, ki jo vodi že skoro deset let nepretrgoma vsi tovariši Dušan Lovriha. Vse vasi imajo deloma nove, deloma obnovljene šole, poti so v glavnem popolnoma spremenile svoje lice, v vaseh je dobra pitna voda, vse vasi so dobile elektriko, občina ima nov dostojen sedež županstva, celo cerkve so bile primer-

Majnica v Dolini

Dolinci smo se z veliko vnamo pripravljali na letošnjo majnico. Fantje so imeli v dnevi pred praznikom mnogo dela in skrbi. Poiskati je bilo treba mlaj, česno in organizirati vse potrebno, za to, da bo prireditvev, na katero smo povabili tudi Avenikovec, čim bolj uspešna. Toda silno neugodno vreme je vse naše načrte spravilo po vodi. Mlaj smo sicer postavili, vse ostalo pa je moralo odpasti. Lahko si predstavljate kakšno je bilo naše — in prav gotovo ne samo naše — razpoloženje. Toda misli ouhpal in prav smo imeli. Vse kar je moralo v nedeljo odpasti je bilo na sporedu v četrtek, ko je bil praznik. Lepo spomladansko vreme je za to priliko prišlo v našo vas na tisoče ljudi iz bližnje in daljnje okolice, iz Trsta in celo iz Jugoslavije. Zelo dobro se je obnesla vinska razstava, na kateri so kmetje iz vseh vasi našega Brega razstavili in prodajali zelo dobro vino. Tudi gostinčarji in tisti kmetje, ki so imeli ob tej priliki omnice, so prišli na svoj račun. Po vsej pravici lahko rečemo, da je letošnja majniška prireditvev na splošno v veliki meri nadkrilila vse dosedanje tovrstne prireditvev tako v pogledu udeležbe kakor tudi v pogledu pestrega programa, ki je omogočil tako ugajal. Nedvomno imajo zato veliko zaslug naši fantje, za kar jim moramo izreči naše priznanje. Za uspeh pa

Nagrade miljskim vinogradnikom

Prejšnji mesec so na miljski občini razdelili nagrade vinogradnikom, ki so se udeležili vinske razstave, ki je bila v Miljah ob priliki letošnjih poljskih prireditev. Kot je znano so tudi te nagrade razstavili dodelile nagrade poleg miljske občinske uprave tudi pokrajinska uprava in pokrajinsko kmetijsko nadzorništvu v Trstu. Prvo nagrado miljske občinske uprave je dobila Ana Sergas, drugo nagrado pa Giovanni Parovel. Prvo nagrado pokrajinske uprave je prejel Josip Škerjanec, drugo pa Anton Škerjanec. Prvo nagrado pokrajinskega kmetijskega nadzorništvaja je prejel Pietro De Angeli, drugo pa Antonio Noet. Tretje nagrade so prejeli sledeči vinogradniki: Emilio Zecchini, Umberto Chiariaco, Giuseppe Zechin in Benjamin Pečar; četrto nagrado

Obvestilo za dvolastnike

Obveščamo vse dvolastnike, ki nameravajo sekati drva v sezoni 1958/59, da poteče rok za vlaganje tozadevnih prošenj do 10. junija tega leta. Pozivamo vse prizadele, da vložijo pravočasno prošnjo za sečnjo, ker prošnje vložene po prepisnem roku se ne bodo upštevale. Za vse informacije naj se vsak posameznik obrne na upravno enoto v svoji občini.

DOPISI S PODEŽELJA

se je treba zahvaliti tudi občinski upravi, raznim drugim ustanovam in pa našim vinogradnikom, ki so oskrbeli tako posejeno vinsko razstavo.

O.M. - DOLINA

Popolnoma soglašamo z našim dopisnikom z vsem kar nam je pisal. K vsemu temu želimo dodati še nekaj, kar pa ne velja samo za dolinske, temveč tudi za boljunjske fante. Zares lepo je od njih, da so in hočejo kljub vsej smodernosti še nadalje obdržati tako priljubljeno in lepo staro navado postavljanja mlaja. Torej tudi za to jim je treba izraziti zasluženo priznanje.

UREDNIŠTVO

Vojaške vaje na Krasu

V zadnjem času ima vojska mnogo vaj na prostem. To ni sicer nič nenavadnega. Toda nevradno je za to, da nam povzročajo občutno škodo na travnikih in pašnikih.

Naši travniki so po večini obzidani. Naši predniki, ki so uredili travnike, so kamenje spravili na zidove, ki obenem služijo kot zaščitna ograja travnikov samih.

Sedaj pa se dogaja, da nam z motoriziranimi vozili te zidove rušijo in tako povzročajo škodo ne le na travnikih samih, temveč tudi na zidovih.

Naše kmetijstvo trpi mnogo pravi zaradi pomanjkanja pašne in krme. Če bo šlo tako naprej, bo naše kmetijstvo še bolj trpelo in nazadovalo. Krma, ki prihaja iz Furlanije in od drugod je

vedli nek poseben dokument, ki si ga bodo morali nabaviti imetniki omenjenih vozil.

Javnost je pričakovala, da bodo na omenjenem zasedanju komisije sprejete se druge ugodnosti, da bo razirjen obseg posesti ital. Toda do tega ni prišlo.

Tudi vprašanje vzpostavitve avtobusne zveze med Trstom in Komonom še ni rešeno, dasiravno bi bila ta zveza zelo koristna tako za italijanske kot za jugoslovanske državljane.

Tudi sklep o vzpostavitvi avtobusne zveze med Trstom in Ajdovščino, ki je bil sprejet na nekem drugem zasedanju že pred več meseci, ni še uresničen. Tudi ta zveza je zelo potrebna, saj je obstajala že pred zbirno vojno in je bila tudi zelo rentabilna.

Nabrežinski občan

Gornji dopis smo prejeli iz nabrežinske občine. Dopisnik sicer ne navaja točno imena kraja, kjer je bila povzročena omenjena škoda. Zdi se, da gre za Mavhinje in nekatere druge sosedne vasi. Za zadevo se ho mo zanimali in ako bo potrebno, bomo opozorili tudi naš parlamentarni urad, ki bo napravil potrebne korake.

UREDNIŠTVO

Huda nesreča v Boljuncu

Petega maja se je zgodila v naši vasi huda nesreča, ki je pretresla vse vaščane. Fabio Vassini, star komaj dve leti je utonil v malem čeburu, kjer je bilo nekaj vode, a žal dovolj, da je prišlo do tragične nesreče. Otrok se je namreč igral na dvorišču, medtem ko je mati pospravljala stanovanje. Kako je prišlo do nesreče ni nihče

videl, toda dogodek je kaj lahko rekonstruirati, zlasti če, ako upoštevamo dejstvo, da se skoraj vsi otroci radi igrajo pri vodi. Ker je bilo v čeburu le malo vode, se je otrok verjetno sklonil in spodrsnil ter prevrnil v glavo navzdol. Mati ga je kmalu po tem usodnem dogodku poklicala, toda žal, bilo je prepozno. Otrok je bil že mrtve.

Težko prizadeti družini izrazimo naše globoko sožalje.

VASČAN

Pritožbe z Opčin

Ze pred časom smo pisali v «Delu» o stanju javne čistote na Opčinah. Pisali smo tudi, da čestni pometači ne zmorejo dovoljnih meri opravljanja dela in da so zaradi tega zagnane marjene številne ulice zlasti v starem delu vasi, po katerih pa je mnogo prometa.

To vprašanje je predložila občinskemu svetu komunistična svetovalka Marija Berneticova ter zahtevala izboljšanje službe za javno čistočo. Kljub temu, da je od tedaj preteklo že več časa, ni občinska uprava še preiskrnela, da bi se razmere izboljšale.

Zato ponovno prosimo občinski svet, naj sprejme potrebne ukrepe v tem pogledu in to čimprej, saj je polna sezona že na pragu in nikakor ne bi bilo prav, da bi Opčine, ki so znane kot letovišarski kraj, trpele zaradi prevelike nesnaganosti.

M. K.